

Baština
Dusty Covers

Aesop for Schoolchildren (1804)

Matija Antun Relković. *Esopove fabule za slavonsku u skullu hodechju dicu sastavljene* [Aesop's Fables, Composed for Slavonic School-going Children]. Printed in Osijek, in the printing house of Ivan Martin Divalt, in 1804.

Matija Antun Relković (1732–1798) was a Croatian writer in the period of Enlightenment and a professional soldier, who reached the rank of captain in the Austrian army. He fought in the Seven Years' War (1756–1763) and was raised to the nobility by Emperor Franz Joseph II. He published a large number of didactic texts, the most famous being the epic poem *Satyr illiti divyi csovik u vershe slavoncem* [Satyr or the Wild Man for Slavonic People] (1762, expanded edition in 1779). *Satyr* is considered to be the first secular work of literature connected to the Croatian region of Slavonia, and intended to enlighten the population. It is written in an easily comprehensible style and contains abundant practical advice.

The book *Esopove fabule za slavonsku u skullu hodechju dicu sastavljene* [Aesop's Fables, Composed for Slavonic School-going Children] was published in Osijek, six years after Relković's death. It covers 144 octavo pages which contain one hundred fables, the cover illustration, 22 woodcuts, and ten vignettes. However, the name of the author is not mentioned. Thus, the identity of the person who singled out fables from Relković's Vinkovci manuscript and posthumously published this book – explicitly aimed at children – remains unknown. Dionizije Šegvić (1963: 154) suggests that the fables may have been selected and published by Relković's son, Josip Stipan Relković (1754–1801), but he also died before the book was published.

This issue of *Dusty Covers* presents all the woodcuts and vignettes from Relković's book which are reprinted in their respective textual contexts. The format is the same for all woodcuts (1:1.25), taking up approximately half of the printed page. The woodcuts are characterised by a small number of characters, simple surroundings, crude and unskilled representations of humans and animals, the use of a single type of cross-hatching, and lack of perspective. Some of them are signed; for example, the woodcuts accompanying fables 59 and 78 are signed with the initial "H". The woodcut accompanying the final fable in the book (no. 100) is signed by "A. Moecke". The style of the woodcuts is the same throughout the book, which is why – despite the different signatures – they appear to have been made by the same artist. Because A. Moecke's signature accompanies the final illustration in the book, and because it contains an initial and the full surname, we may safely assume that he was higher up in the hierarchy than "H", whose signature – accompanying one of the illustrations found in the middle of the text – consists of a single initial, which suggests that he may have been an apprentice or a journeyman woodcutter who was simply following the master craftsman's instructions.

How were the woodcuts in this book created? Dionizije Švigelj¹ suggests that A. Moecke was a foreign illustrator who made illustrations for “a similar German publication”, which led to the same clichés being used in Relković’s *Fabule* (1963: 153).

On the other hand, when attempting to answer the question above, it is worth examining the most common publication practices in Croatia at the time. For instance, is it possible to make comparisons with the practices used in the 1796 publication of *Mlajši Robinzon* [Robinzon the Younger], printed in Zagreb in the Novoselska printing house?² The Zagreb publisher did not purchase woodcut blocks from the Viennese publisher whose edition served as the basis for the Croatian translation of *Robinzon*. He did not even purchase the printed illustrations made in Vienna. Rather, he chose the cheaper option of hiring a less than artful domestic craftsman, a woodcutter, who made illustrations for the Zagreb edition based on those published in the Viennese version. This must have represented a considerable saving for the publisher. Is there any reason to doubt that Ivan Martin Divalt acted differently when publishing *Aesop’s Fables*? In his *Vinkovački rukopis* [The Vinkovci Manuscript], which was the source for the printed edition of *Esopove fabule*, Relković notes that the fables were translated “from French and German into the Slavonic or Illyrian language”. Is it possible that A. Moecke acted in the same way as his anonymous colleague from Zagreb, and based his woodcuts on the illustrations published in the German and French books which served as Relković’s model? The stylistic similarities and equal dimensions of the woodcuts support the notion that all the woodcuts in this text block were made by the same craftsman. This view is also supported by Dionizije Švigelj, who claims that Moecke illustrated “individual fables, while all individual inserts, vignettes, and decorations were done by other authors” (1963: 153). It is therefore very unlikely that this is a simple case of the graphic appropriation of foreign illustrations, as was the case with *Mlajši Robinzon*. It thus seems that A. Moecke is not the author of the illustrations; rather, he is probably a woodcutter (from Osijek) who used numerous illustrated editions as bases for creating new clichés with his apprentices and journeymen.

The crudeness and lack of skill (or, as Švigelj writes, the primitive technique) of the woodcutter is especially evident when compared to the characters in the vignettes. The vignettes were clearly purchased abroad, and some of them appeared in several different editions from that time.

Of particular note is the vignette accompanying the *Foreword*, which depicts three children standing in front of a bookshelf and turning the pages of an illustrated book, which seems to have been selected to refer to the very collection of Aesop’s fables it illustrates. The vignette on page 79 repeats the motif of reading an illustrated book.

¹ Dionizije Švigelj. 1963. O rijetkom izdanju Relkovićevih Esopovih fabula u Osijeku 1804. *Godišnjak Pododbora Matice hrvatske Vinkovci* 2: 151–164.

² Joachim Heinrich Campe (J.H. Kampe). 1796. *Mlaisi Robinzon iliti jedna kruto povolyna, y hasznovita pripovezt za detczu* [Robinzon the Younger: Or a Very Appropriate and Useful Story for Children]. Zagreb: Pritizkano vu Czesz. kraly. szlobodnoj novoszelzkoj szlovotizki. Facsimiles from that book and the accompanying text were published in *Libri & Liberi* 1(1): 105–128.

The *Foreword* explains the meaning of the word “fables”. There are different types of fables: “Some are mythological, which, in appropriate Comparisons, contain moral Teaching and teach people Humanly. These are of four types” (1804: iv). The third type of those are “Apologias”, which also include Aesop’s fables (the fourth type are novels). The *Foreword* continues (1804: iv–v):

All these Fables are for the Benefit of those who know how to use them properly and, looking beyond the Figures and Images, find their hidden Teaching.

In other words, benefit will come from these stories if the reader does not focus on the images, but derives meaning from the text. However, it seems this does not apply to children’s books, since Divalt added a total of 23 woodcuts, as well as ten vignettes. Regardless, this is a richly illustrated children’s book published at the very beginning of the 19th century, at a time when even a single illustration was of special significance in Croatia.

Below are the facsimiles of selected pages from Relković’s *Esopove fabule*, published at the beginning of the 19th century, including the *Foreword* and the entire fable no. 35, “Of the Fox and the Stork”, which encompassed two pages in the original book (54–55).³

Berislav Majhut (translated by Nada Kujundžić)

Ezop za školsku djecu (1804)

Matija Antun Relković. *Esopove fabule za slavonsku u skullu hodechju dicu sastavljene.* U Ossiku Pritiskane u Slovopreshi Ivana Mart. Dival. Godine 1804.

Matija Antun Relković (1732. – 1798.) hrvatski je prosvjetitelj, karijerom vojnik, koji je u austrijskoj vojsci dostigao čin kapetana. Sudjelovao je u sedmogodišnjem ratu (1756. – 1763.). Car Franjo Josip II. dodijelio mu je plemićki status. Objavio je veći broj didaktičnih tekstova, a najpoznatiji je njegov spjev *Satyr illiti divyi csovik u vershe slavoncem* (1762., prošireno izdanje 1779.). To se djelo smatra prvim svjetovnim djelom povezanim s hrvatskom pokrajinom Slavonijom, a svrha mu je prosvjeđivanje stanovništva. Pisan je pristupačnim stilom i obiluje praktičnim savjetima.

Knjiga *Esopove fabule za slavonsku u skullu hodechju dicu sastavljene* objavljena je u Osijeku šest godina nakon smrti Antuna Matije Relkovića. Obuhvaća 144 stranice u formatu osmine. U njoj su stotina basni, omotna ilustracija, 22 drvoreza i deset vinjeta. Na knjizi nije naznačen autor. Tko je izdvojio basne iz Relkovićeva vinkovačkoga rukopisa i objavio posthumno ovu knjigu, eksplicitno namijenjenu djeci, nije poznato. Dionizije Švagelj⁴ (1963: 154) smatra vjerojatnim da je izbor basni napravio i knjigu objavio Relkovićev sin Josip Stipan Relković (1754. – 1801.), no i on je preminuo prije izlaska knjige iz tiska.

³ Relković’s book from which the following facsimiles have been reprinted is in the public domain. The facsimiles were made in the Brlić Family Library in Slavonski Brod. We are grateful to Mrs. Tatjana Melnik for her kind assistance.

⁴ Dionizije Švagelj. 1963. O rijetkom izdanju Relkovićevih Esopovih fabula u Osijeku 1804. *Godišnjak Pododbora Matice hrvatske Vinkovci* 2: 151–164.

Ovdje u rubrici *Baština* donosimo sve drvoreze i vinjete iz navedenoga sveska u tekstnome okružju stranica na kojima se pojavljuju. Svi su drvorezi istoga formata, 1 : 1,25, i zapremaju otprilike polovicu slovne površine stranice. Odlikuju ih mali broj likova, jednostavni ambijenti, kruto i nevješto prikazivanje likova i ljudi i životinja, poznavanje samo jednoga oblika šrafiranja, nepoznavanje perspektive. Neki su drvorezi potpisani. Tako je drvorez uz fabulu, tj. 59. basnu potpisan inicijalom, slovom „H“, kao i drvorez uz 78. basnu. Drvorez uz posljednju, 100. basnu potpisan je s „A. Moecke“. Svi su drvorezi istoga stila tako da unatoč različitim potpisima ipak izgleda kao da ih je izradio isti majstor. Zbog toga što je potpisana ilustracija zadnje basne, kao i zato što je potpisan punim prezimenom i inicijalom imena, A. Moecke je hijerarhijski sigurno iznad H-a koji je potpisan na ilustracijama usred teksta i samo inicijalom pa je moguće da ih je prema uputama majstora izradio šegrt ili kalfa.

Kako su nastali drvorezi u ovoj knjizi? Dionizije Švagelj sugerira da je A. Moecke strani ilustrator koji je radio ilustracije za neko „slično njemačko izdanje“ pa su ti klišeji onda upotrijebljeni i u Relkovićevim *Basnama* (1963: 153).

Pri odgovoru na to pitanje vrijedno je i razmotriti koja je nakladnička praksa dominirala u to vrijeme u Hrvatskoj. Primjerice, može se usporediti kako su postupili 1796. u Zagrebu u Novoszelskoj szlovotizki pri objavljivanju *Mlajssega Robinzona*.⁵ Zagrebački nakladnik nije kupio bakropisne tiskarske forme od bečkoga tiskara čiji je primjerak poslužio kao predložak hrvatskomu prijevodu. Nije kupio ni gotove otisnute ilustracije načinjene u Beču. Jeftinije mu je bilo angažirati ne baš vješta domaćega majstora, rezača drvoreza, koji je uzimajući kao predložak ilustraciju iz bečkoga izdanja načinio drvorez za zagrebačko izdanje. Vjerojatno je to bila nemala ušteda za nakladnika. Imamo li razloga sumnjati da je Ivan Martin Divalt postupio drugačije pri tiskanju *Esopovih fabula*? Naime, Relković u *Vinkovačkome rukopisu*, koji je bio izvor za tiskano izdanje *Basni*, piše kako su prevedene iz „francuskoga i nimačkog jezika na slavonski illiti illiricski jezik“. Nije li A. Moecke postupio jednako kao i njegov nepoznati zagrebački kolega i napravio drvoreze prema ilustracijama u njemačkim i francuskim knjigama koje su poslužile Relkoviću kao predložak? U prilog tvrdnji da je sve drvoreze u knjižnome bloku napravio jedan majstor drvoreza govore stilske sličnosti među drvorezima kao i njihove jednake dimenzije. S tim se mišljenjem slaže i Dionizije Švagelj, koji drži da su Moeckeove ilustracije „pojedinih fabula, a svi pojedini umeci, vinjete i ukrasni znaci porijeklom [...] od drugih autora“ (1963: 153). Dakle, vrlo je vjerojatno da je riječ o grafičkome prijevodu inozemnih ilustracija, upravo kao što je to učinjeno u *Mlajssem Robinzonu*. Stoga A. Moecke, čini se, nije autor ilustracija, već je on najvjerojatnije (osječki) majstor drvoreza koji je kao predloške imao razna ilustrirana izdanja prema kojima je zajedno sa svojim šegrtima i kalfama izradio nove klišeje.

⁵ Joachim Heinrich Campe (J. H. Campe). 1796. *Mlaissi Robinzon illiti jedna kruto povolyna, y hasznovita pripovezt za detczu*. Zagreb: Pritizkano vu Czesz. kraly. szvobodnoj novoszelskoj szlovotizki. Faksimili iz toga izdanja i popratni tekst objavljeni su u časopisu *Libri & Liberi* 1 (1): 105–128.

Krutost i nevjestost majstora drvoreza (Švagelj piše o primitivnoj tehnici) osobito se ističu u usporedbi s likovima na vinjetama. Vinjete su očito kupljene u inozemstvu, a neke od njih pojavile su se u više različitih izdanja iz toga vremena.

Naročito je zanimljiva vinjeta uz „Predgovor“ na kojoj troje djece lista ilustriranu knjigu ispred police s knjigama, koja kao da je odabrana kako bi se postigla autoreferencijalnost, tj. koja funkcionira kao uputnica na samu knjigu Ezopovih basni koju ilustrira. Vinjeta na 79. stranici ponavlja motiv čitanja ilustrirane knjige.

U „Predgovoru“ se obrazlaže što se sve smatra „fabulama“. Ima fabula različitih vrsta. „Nikesu Mithologike, koje pod prilicnim Prispodabljanjem chjudoredni Nauk u sebi zaderxavaju, i csovika Ljudski ucse. I ovesu od csetiri Verste“ (1804: iv). Treća su od tih vrsta „Apologi“ u koje pripadaju i Ezopove basne (a četvrta su vrsta romani). Kako dalje čitamo u „Predgovoru“ (1804: iv–v):

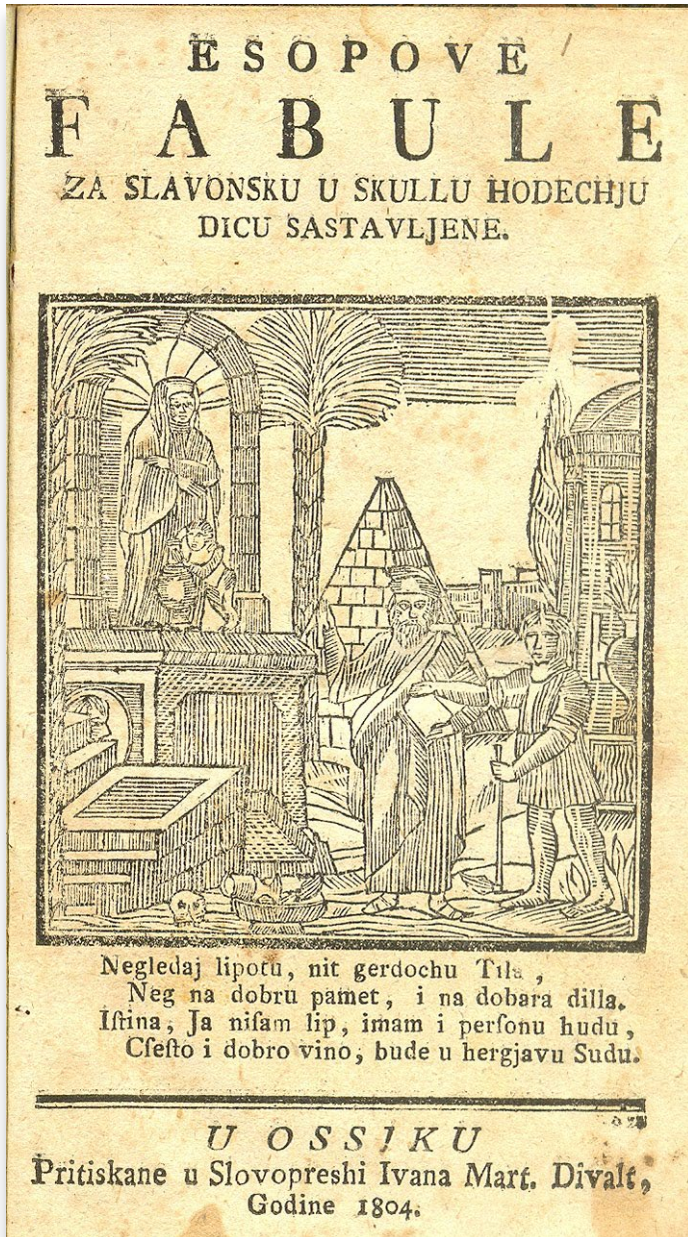
Sve ove Fabule imaju svoju Hasnu kod onih, koise njimi pravo sluxiti, i iz njih, nezaderxavajuchise u Prigledanju samih Figurah, i Kipovah, onaj zatvoreni Nauk izvuchi znaju.

Dakle, od svih tih priča čitatelj ima koristi ako se ne zadržava na slikama, već ako iz teksta zna izvući smisao. No izgleda da to ne vrijedi za dječju knjigu jer je njoj Divalt dodao ukupno 23 ilustracije u tehnici drvoreza, kao i deset vinjeta. U svakome slučaju riječ je o bogato ilustriranoj dječjoj knjizi sa samoga početka 19. stoljeća, iz vremena kada je u Hrvatskoj i jedna ilustracija bila velika stvar.

U nastavku donosimo faksimile izabranih stranica iz Relkovićevih *Esopovih fabula* objavljenih početkom 19. stoljeća, uključujući „Predgovor“ i cjelovitu basnu broj 35, „Od Lisice i jednoga Rode“, koja u izvorniku zauzima dvije stranice (54–55).⁶

Berislav Majhut

⁶ Relkovićeva je knjiga iz koje ovdje donosimo faksimile javno dobro. Faksimili su izrađeni u Knjižnici obitelji Brlić, Slavonski Brod. Zahvaljujemo gospođi Tatjani Melnik na ljubaznoj pomoći.

Naslovnica zbirke *Esoповe fabule za slavonsku u skullu hodechju dicu sastavljene*, 1804.

Title page of *Aesop's Fables, Composed for Slavonic School-going Children*, 1804

PRIDGOVOR OD HASNE OVIH FABULAH.

Akochemo pravo ispitati shtoje jedna Fabula, ona u Istinu nishto drugo nie, nego jedno mudro, i pametno iznashafje Istine, koja pod Oblicsjem nikojih u Prilike preobucfenih Pripovidkih, onu Istinu i Nauk u febi zatvara, i zaderxaje, kroz koi cfovik na jedan razloxit, dobar, i kripofstan xivot dovestife moxe.

A 2

Sta-

„Pridgovor od hasne ovih fabulah“, stranica [iii] s vinjetom
“Preface on the usefulness of these fables”, p. [iii], including a vignette

IV

)(o)(

Stari Mudraci i Naucitelji mislili su, da kakogod Proktivanje jilla (appetit) kroz različite jiftvine poboljšatise, tako i Hum cfovicanski, kroz koje nove Pripovidke probuditise, i po oshtriti mora, i za ovaj uzrok izmislili su Fabule, koje, kakogod novi Jecxeci Proktivanje jilla ponavljaju, onako i one Razum cfovicjsji, i Pamet po oshtrivaju.

Za ovaj indi uzrok izmislili su Fabule, nie Laxi, kako neki priprosti obicfaju govoriti, nego Istinu, koju sami ljudi na svitu cfine, alli je u ugodne Prilike kojegod xivine, illi stvari obucfena, daju Razum laglje dokuciti moxe.

Fabulah imamo od razlicfutih Verstih. Nikesu Mithologike, koje pod prilicfnim Pripodabljajem chjudoredni Nauk u sebi zaderxavaju, i cfovika Ljudski ucfe. I ove su od csetiri Verste. Pervo Poetike illiti Pjesnicske, kakonoje Metamorphosis, illiti Prio-
bra-

„Pridgovor od hasne ovih fabulah“, stranice iv–v
“Preface on the usefulness of these fables”, pp. iv–v

) (o) (

V

bratjenje Ovidiusevo, csovika u stablo, u cvit, u xivinu, u Pticu, i ostalah. Illi Dramatike, kakonosu Komedie, i Tragedie. Druzesu Ispifanje jedne mudro izmisljene, i slikovane stvari. Treche Apologi, kakovesu ove Esopove Fabule, kojese u ovoj Knjizici nahode. Csetverto Romane, kojenam cstudnovate Dogadjaje, i Dillah slobodnih Junakah, i kripoftnih velikih Ljudih ispisuju, i nas nje naslidovati, i poshtovati ucse.

Sve ove Fabule imaju svoju Hafnu kod onih, koise njimi pravo sluxiti, i iz njih, nezaderxavajuchise u Prigledanju famih Figurah, i Kipovah, onaj zatvoreni Nauk izvu-chi znaju. I zato neima veche skoro tako priprostog Naroda, koise nie potrudio ove od mudre Starine nami ostavljene Fabule u herpu sabrati, i u svoj materinski Jezik priokrenuti.

Jasam za Dicu Apologe, illi Esopove Fabule odabrao. U njima hoche Dica shtogod

A 3

god

VI

)(o)(

god vesela, i njiovoj Dobi shtogod pristoj-
noga nachi, i nje iste laglje razumiti. Koisu
pak naucniji, i druge Jezike znaju, oni mo-
guh Fabule Phedri, i Chjudoredne Pripovid-
ke Pilpai Bramina, Indianskoga Mudroznanca
Shtiti. Akoli neche ni jednih, a oni neka
ostave s'mirom, i neka nekude tugj Posao
i Trud. Kazatoje gorri, daje Hum cfovi-
cfanski prilicfan Proktivanju jilla. Jedan ne-
moxe jisti Prafeta, drugi Kozleta, trechi
Dinje, csetverti Lubenice. Ako nemoxesh
ti jisti, nebacaj, najtichefe drugi koji ono
begenishe.

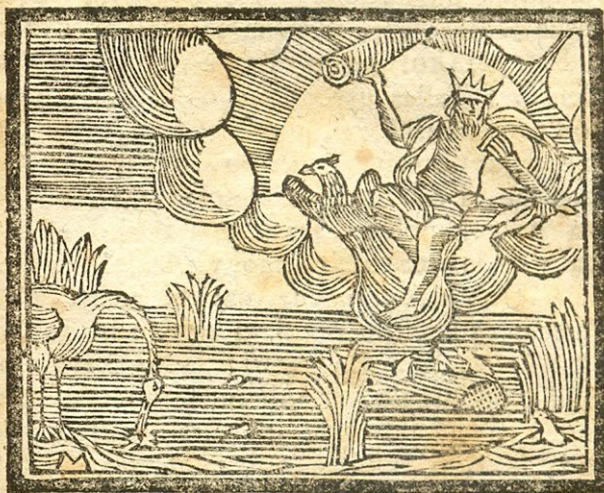
FA-

„Pridgovor od hasne ovih fabulah“, stranica vi. s vinjetom
“Preface on the usefulness of these fables”, p. vi, including a vignette

(o)

7

FABULA I.

Xabe ishchu Kralja.

Xabe skakashe izpocetka u svojoj Barri, svaka po svojoj volji, kuda koja hoche, i kudaje kojoj drago, prez svakoga Reda i Uprave. Najposlie paddejim samima na pamet, da ishchu od Jupitera sebi Kralja, koi- che onu njiovu prevech odvishju slobod- shtinu u uzdi derxati, njimih upravljati, i nedati svakoj Xabi cfiniti ono shto koja ho- che. I zato spravishe one jednu nepodneslji- vu, i nesloxnu Rulju, Vrevu, i Kreku, vi- cscuchi svaka posebi, nikojuh: Bukckeke, ni- kojeh: Koaks, Koaks, a nikojuh: Kuar, Kuar,

A 4

na-

18

(o)

FABULA 8.

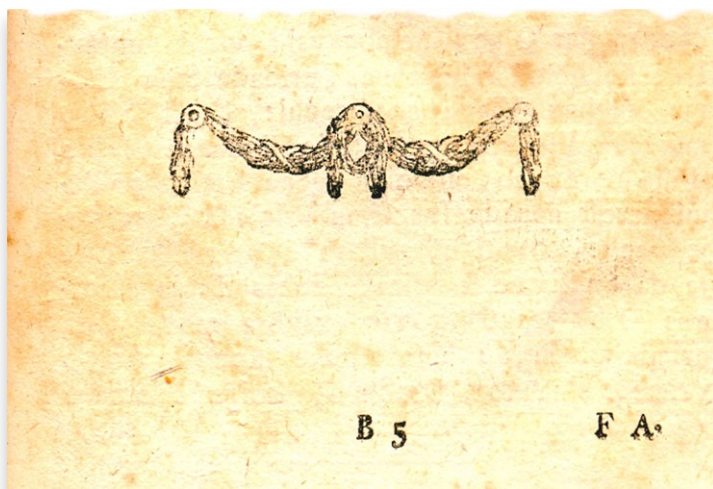

Od jednoga Oca, i njegova dva Sina.

Jedan Otac imadiashe dva Sina tako međusobom neslozna, dase oni svaki dan hindašhe, svadjashe, i ćsupashe. koliko Otac svitovanjem, Naukom, i svakojakim Nagovaranjem nastojashe nje pomiriti, opet nemo-gashe smesti, dase oni do Kervi nepobih. Jedan dan opazi on dasu Sinovi mirni, i dase necsupajuh kako dofada. Uze dakle ovu lipu zgodu, njimi u Dillu pokazati, da onaj njihov Posao nevalja. Zapovidijim damu donesu jedan Snop Pruta, koje oni Obsluxivshi,

Vinjeta na 17. stranici
Vignette on page 17

Vinjeta na 25. stranici
Vignette on page 25

26

F A B U L A 13.

Od jednoga stara Ota, i njegovoga Sina.

Jedan star Otac, nemogavshi vishje upravljati Kuchom, i Imanjem, pridade Sinu svomu kuchnu Vladu govorechi: Etoti Sinko moj sva Vlada i upravljanje Kuchno. Jasam dosta upravljao, allimise veche oteh, poklemi starost nenade svacsemu prigledati, vrijeme veche, da ti upravljash i prigledash, a Ja da posivam u Miru, dokle dojde Atropos Oshkerenuti konac xivota moga. Sin primi vladu, i upravljash Kuchom niko vreme, s'naukom Otcinim, koiga opominashe

34

(○)

F A B U L A 19.

Od jednoga Vuka , i od Starre Babe.

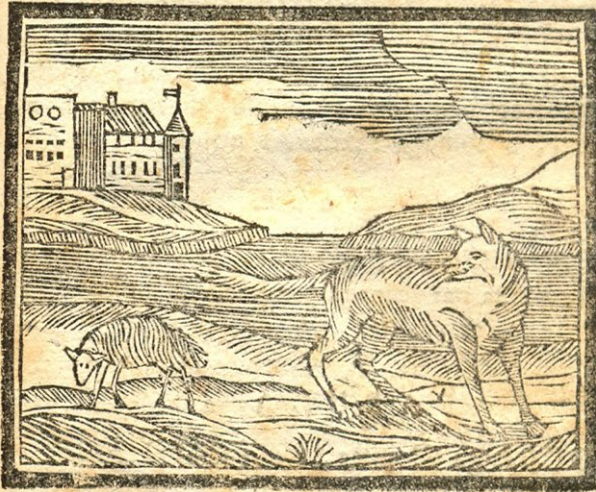
Jedan Vuk izishavshi u Lov, projde pokraj jedne Kuche, u kojoj mallano Diete u Zibki verlo plakashe. Onse prikucsi k'Nuglu Kuche, pak slusha gdi Baba priti Djete-tu: Ako nechesh shutiti, sadachu dozvati Vuka, nekate odnese. Vuk misli, dache Baba zbilja to uciniti, pocseka ondi, dok vidi shtоче biti. Alli kada Diete od straha ushuti, Baba priokrenu Rics, pakmu recse: Tako hrano lipa shuti, nedam Ja tebe Vuku.
Ako

znam ništa zato. Kadasi ti prav, shto dakle cfinish sa zlocfincih u ovoj Mrixi? utomu zakrenu i njegovim vratom.

N a u k.

Cfovik valja da uvik s'poshtenima Ljudma hodi, i druxife, a od zlocfesta Druxstva bixi. Jerbo, tkofe uffati s'Tatovih, i s'Pustajamih, nje-mufe neviruje makar najpraviji bio, nego mora poginuti kao Tat, i Pustajja.

F A B U L A 23.

Od jednoga Vuka, i jednog Jagnjeta.

Jedan Vuk piashu Vodu na jednom Potoku, na kojega takojer i jedno Jagnje dojde, da

48

 (○)

F A B U L A 31.

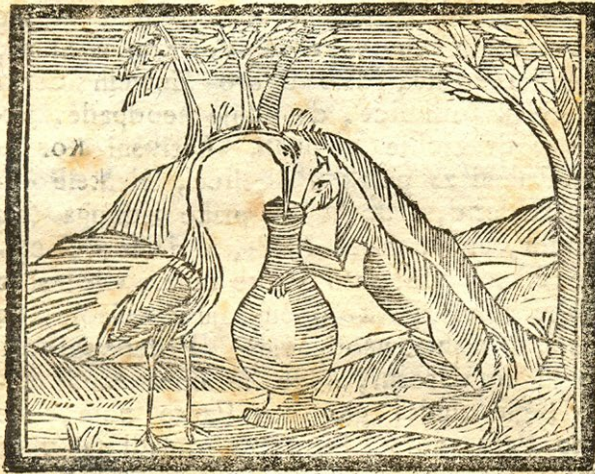
Od jednoga Vuka, i jednoga Xdrala.

Vuk naglo xderuchi jednu Ovcu, zapade-
 mu Kost u Gerlu, kojaga verlo mucfashē, i
 dihatimu smetashe. On moli svekolike xivi-
 ne redom, damuju izvade, alli xivine, jer-
 bojimseje svima Omrazio, xelemu prie smert,
 nego dabimu pomogle, da josh dulje xivi.
 Najposli okrenu moliti Xdrala, barem tebe,
 veli, nisam nikada uvridio, izvadimi ovu
 Kost, a jachuti poshteno platiti. Xdralfe
 prignu na njegovu Moljbu, i Platju, koju-
 muje obechao. Mahshife Kljunom u njegov
 vrat,

54

F A B U L A 35.

Od Lisice i jednoga Rode.

Lisica zovnu jednocs Rodu na Cfast. Ona mu ulie na Tepsiju Mlika, Rodo tanderese po Tepsiji Kljunom zaludu, jerbo nemogashe nishta do Gerla doniti. Lisica medjuto berzo lixuchi, poloka sve Mliko sama. Rodo videchise privarren, nektijoj ukazati svoju serdcxbu, neko rekavshi: Falla teto na cfasti i na Liubavi, ode. Lisica odgovara: Oprosti Kumashine Rodo, shtote nisam mogla bolje posluxiti. Rodo se obazri natrag, i vidi da Lisica cerknut hoche od smija, i od dra-

dragosti shtogaje privarrila. Neka stoji, pomisli Rodo u sebi, vratichu Ja tebi cfast u-
zajam. Proshavshi nikoliko Danah, Rodo
zove Lificu na Rucfak, koja obecha dache
dochi. Rodose, veli, dobro hrani, on ima
uvik frixke Ribe, zato ona poldrugi Dan
nishta nejidjashe, negose Rodinoj Cfasti shte-
diashe. Rodo otishavshi k'Staklaru, Kupi od
njega jednu staklenu Bokaru s'dugacskim, a
tishim vratem, pak naprefica Kljunom punnu
frixkih kefegah, kojeje uffatio, i metne prid
Lificu. Zapovidajte, recse, Teto, izvolite
frixke Ribe rucfati. Lifica videchi kroz
Staklo sladke zalogaje, puknut hoche od
Muke, shtojoj nemoxe Glava u nutra, dase
najide one lipe Ribe, nego istom izvana lixe
staklo. Medjuto Rodo mahshajuchise svojim
dugacskim Kljunom u staklo, vadi komad
po komad napolje, dok pojide sam svu Ri-
bu. Zatim recse Lifici: Oprostite Teto, shto-
te nifam mogao bolje pocfastiti. Lifica ode
gladnia negoje doshla, sama u sebi govore-
chi: gdiŕe Ja nenada Rodinoj privarri, zna-
juchi dasam Ja njega privarrila.

N a u k.

Kojom Mirom mi drugomu izmirimo, onom
istomchese nama povratiti.

66

 (O)

F A B U L A 46.

Od Lava, Medvida, i Lisice.

Jedan Lav i Medvid svadishese o jedno Kozle, kojefu zajedno u Lovu dobili. Neimajuchi obadva shta jifti od onoga Kozleta, svakibiga rad sam pojifti, i zato popadoshese klati. i natak nacfin Noktima derati, da jedan drugomu Kervave Ranne zadadoshe. Borechise dakle ovako dugo vrimena, i nehotijuchi jedan drugomu popuftiti, neznase ciji bishe Mejdan, kojiliche Kozle sam pojifti. Najposli padoshę od mlogih Kervavih Rannah, i texkoga umora, po zemli daktechipa.

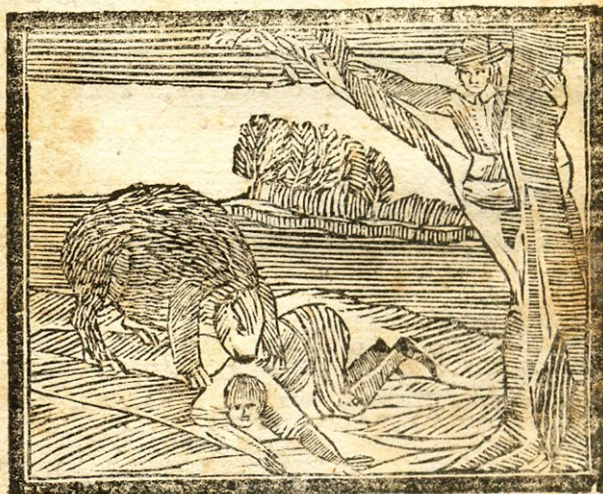
(O) 71

Xivotje sladak, u cšeternajest Godinah, illi-
che Princip umerti, illi ja. Illi pak Maga-
rac cerknuti, pakehule svakako ove Pogod-
be osloboditi.

N a u k.

Nevolja baje kudgod prištaje. Kada Cšovik
tone, onse fatta i Mliclike, i Olluja.

F A B U L A 51.

Od jednog Medvida, i dviuh Priateljah.

Dva Priatelja putujuchi zajedno, ugledashe
Medvida, koji upravo k'njimi ide. Onise pri-
padoshe obadva. Jedan od straha pobixe na
Dervo. Drugi vicse: nebixi, nego dasse bra-
ni-

E 4

ni-

kojuje cfovik njoj zapeo. Onafe do zore na svaku ruku mucfaffe, da prigrize zanku, ali nemoxe nikako, u fvanutje sletiffe Kokoshi na zemlju, i vidiffe Lificu uffatjenu. Ona moli Pietla, dajoj ucfini Ljubav, i dajoj donefe Nox, cfimbi odrizala zanku, Kokoshi govore Pietlu svojim Jezikom, koga Lifica nerazumie: Nenofijoj Nox da pririxe zanku, nego kaxi Gospodaru, nek' ponefe Nox, cfimcheju zaklati. Odishavshi Pietao u Dvor, kaza daje Lifica uffatjena. Gospodar uzamshi Batinu, ide onamo. Lifica videchi, da Pietao nenofi Noxa, nego vodi s'Batinom Gospodara, recfe fama febi: O kakofamfe privarrila, molechi Pietla, komufam mlogo Kokoshih odnela.

N a u k.

Onih, kojife mlogima omraze, nemoguh u Potribi nachi febi Priatelja.

E

F A-

Vinjeta na 65. stranici
Vignette on page 65

74

pod gerlo svezala, a jabi misto tebe volio
Kukuruzovo zerno.

N a u k.

Tkose s'efim nesluxi, onomu nie ni odpotri-
be. Hranaje priesja, nego Gizda-je.

F A B U L A 55.

Od Lisice, Lovca, i jednog Seljanina.

Lisica bixechi prid Pfima, koju jedan Lo-
vac tirashe, nádnide na jednoga Seljanina,
koi u shuni Jervah ficse, pakga zamoli, da
ju

Tellichah, i Xdribadi pojio, pakjimje sada došlo Vrime damise ošvetjubah, jerboše ja veče nemogu braniti. Ali mi je xao, što me ti udarash sperdnjo sviuh xininah, kojiš iflom od moje sinne boječife, priko vrata od straha bixao, pakme i ti sada bijesh ruglo i Nakazo jedna.

N a u k.

Srična Vrime nah neka nas ne napuhnu tako, da Mi pogerđujemo onih, i mrazimose onima, koi nami moguh nahuditi onda, kada mi postanemo nefrični. Onda nesamo i onih, kojefino mi za ništo derxali, nego i onih, kojimafino dosta dobra ućfinili, a famojeh jedan put uvridili, zaborave ono dobro, pak namša za one maleno uvridjenje ošvetjubah.

Vinjeta na 79. stranici
Vignette on page 79

80

(o)

F A B U L A 59.

Od Smerti , i jednoga Starca.

Jedan Starac, pomervshimu i Xena, i Dica, ostade sam, kao dervo Obficeno. Jedan put odide u shumu donesti Dervah, da sebi shtogod Rucska skuha, pak navezavshi Denjak Dervah, pojde Kuchi, alli buduchi josh Kucha daleko, baci Denjak na zemlju, pak fide opocfivati. Kada pak vidiashe daje vrime ichi, ustade polagano, alli koje od umora, koje od starosti, nemoxe nikako da sam zametne Denjak na Rame, zato spome-
nuv.

razdri. Magarac prije nego izdahnu sam sebi
recse : O kakofam Nesrichnik Budala , ichi
jacsjemu na Mejdan , kada ni moj Otac nie
bio nikakvi Junak.

N a u k.

Mlogifu u Ricfna Junaci , alli kada dojdu
na Mejdan , ondase pripadu.

F A B U L A 64.

Od jedne Xene , i njezina Cšovika Pianca.

Jedna dobre chjudi i poboxa Xena imadde
Cšovika pianca , koi shtobi danas radechi ste-
kao ,

F 3

(0) 93

Dillah, poradi kojibife morali zacerljeniti, i
fiditi.

F A B U L A 72.

Od Lisice prez Repa.

Jedna Lisica izgubi ponefrichi u stupici,
kojajoi zapeta biashe, svoj Rep. Jednu da-
kle stvar najlipshu, koja njezino Tilo najbo-
lje gizdashe. Videchi dajoi vishje Rep ne-
moxe narasti kakoje bio, smutise i razxallo-
sti do sdvojenja, i odlucsi sama sebi smert
ucfniti. Alli prie nego to izvershi, odide
med

dase digne, a on upinajuchise nemogashese pod Terhaom dignuti, nego cerese. Gospodar skinuvshi s'njega Terha natovari sve na Konja, i josh ozgor metnu Magarechju koxu, kojuje s'njega faderho. Onda Konj sam febi recse: I pravomije! kad nisam hotio Magarcu shtogod mallo pomochi nositi, sada moram i moj i njegov Tovar nositi, alli shtome najvechma mucsi, jest to da moram josh i njegovu koxu na febi nositi.

N a u k.

Valja faxaliti svoga Iskernjega, i milloferdas prama njemu biti, pak njega u Potribi i Nevclji pomochi, jerbo kojisu milloferdni, oniche Milloferdje dostignuti, a koji nisu, oniche poradi Nemilloferdja za kashtigu svakom Tugom i xallostju od nebeskoga Gospodara natovareni biti. Zaluduchese oni poslie kajati, shto nisu siromaha pomogli. Na ovomuse svitu zasluxuje Milloferdje. Bogati Pavan (Epulo) bi posli rad siromaha Lazara za svoj stol posaditi. Allimu veche nedaduh na ovaj svit, gdje jide i pije dochi.

(o)
F A B U L A 78.

Od Magarca, i jednoga ponosita Konja.

Jedan lipo opravljen i Ofedlan Konj uteče iz Shtalle, i herzajuchi skacše po sokaku, i hittase petamih u Nebo. Doshavshi u jedan Sokak, susrite natovarena Magarca, koi svojim Obicfajnim Korakom pod Terhaom polako idjashe. S'puta mercino lina, vicsemu ohlo, kako to lino idesh kao Kornjaesa? S'puta, jerchute sada svega zgaziti. Magarac fromah moli, da obajde oko njega. Nemo-gu, veli, tako frixko pod Terhaom ukloni-

G 3

ti-

106

 (o)

gleda kakvije njegov Iskernji. Ifus kara one, koji drugoga krivo sudeh, govorechi: Licumircse! izvadi ti najprije Gredu iz tvoga Oka, pak onda vadi Ljufcicu od plive iz Oka tvoga Iskernjeĝa.

F A B U L A 82.

Od jedne Deve.

Deva derxechise za nesrichnu, shto nije providjena s'nikakovim Oruxjem za obraniti se od svojih Nepriateljah, moli ponizno Jupitera, dajoj kao i volu Rogove metne na Glavu, kojibi njoj, neslamo za Nakitjenje Tila,

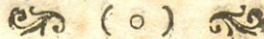
(○) III
FABULA 85.

Ratt medju Pticamih i Xivinamih.

Ptice i cletveronoxne Xivine svadishese medju sobom o slavu i Jacsinu, koju svaka strana od njih hinadechise govori daje starja i jacsja, i tako po tomu slavnja od druge. Nemoguchise dakle drugacsije pogoditi, navistishe jedan drugomu Ratt, i odlucfishe potverditi jednom Battalliom tko ima pravo. Doshavshi dakle dan od Bitve, Lav budu-chi Kralj nad Xivinamih, zapovida svojim Generalom, da metnuh Armadu u Red boj-ni. Metnushe indi u pervu Glidu sve xivi-ne

120

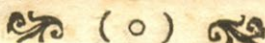
F A B U L A 88.

Od Ribara i jednog Texaka.

Jedan Ribar bacio Mrixu u Vodu, pak ivezavshi kamen na uxe, udara u Vodu, i tira Ribu odkraja u svoju Mrixu, kroz koje udaranje on, udarajuchi Tallas o Brig, uzmuti Vodu. Jedan Texak doshavshi od Pluga xedan dase napije Vode, videchi daje Voda mutna, razljutise na Ribara. Nemutimi, recse, Vode, jerechu umriti od xedje. Ribar njemu odgovara: Ako ja opet nezamutim Vodu, nech ufatiti Ribe, pakchu umriti od Glada.

Nauk.

122

N a u k.

Cšovik mora, kada shto Pogadja, illi Obecha-
je, od svake Sille i Straha prost, i slobodan biti,
drugacije njegovo obechanje nije pravo, nitigaje
duxan ispunniti. Koji shtogod s'Varkom traxi,
nekase nesferdi akoga drugi privarri, kao Ovca Jelina.

F A B U L A 90.

▣ *Od jedne Xene, i nje umirajučeg Muxa.*

Jedna Xena ljublashe priko nacfina Muxa
svoga, jedan put upadde on u veliku Bolest,
koja Xenu u toliku Tugu i Xalost verše,
da

Drvorez uz basnu 92. „Od Satira i od Seljanina“, str. 125
Woodcut illustrating Fable 92. “Of a Satyr and of a Villager”, p. 125

(o)

fađa za kraj Torbe, imash Nepriatelja tvoga
u Rukuh, cfini s'njime shtotije drago. Ter-
govac skupivshi Torbu u Ruku, udara njo-
me o Dervo dok Zmiju ubi, i febe od nje
oslobodi.

N a u k.

Zmijaje dobro znala, da niki Ljudi nezafalni,
Dobrocinstvo sa zlim naplatjjuh, i zlo za dobro
vratjajuh. Znalaje takojer, da ovakovo Dillo
opako, i nepravedno jest, i safvimtim slidilaje o-
pake Ljudske obicfajeh, hotijuchi ujisti Cfovika,
namisto shtobi imala dobre i kripofne Ljude sli-
diti, i zafaliti Tergovcu shtojoj je xivot od Va-
tre oslobodio. Nezafalnost dakle i kod Boga i
kod Ljudih odurna, i nepodnesljiva jest, i koji
nju na sebi nosi nije vridan da xivi na svitu, ka-
kofeje i Zmiji dogodilo.

I 2

F A.

Vinjeta na 131. stranici
Vignette on page 131

132

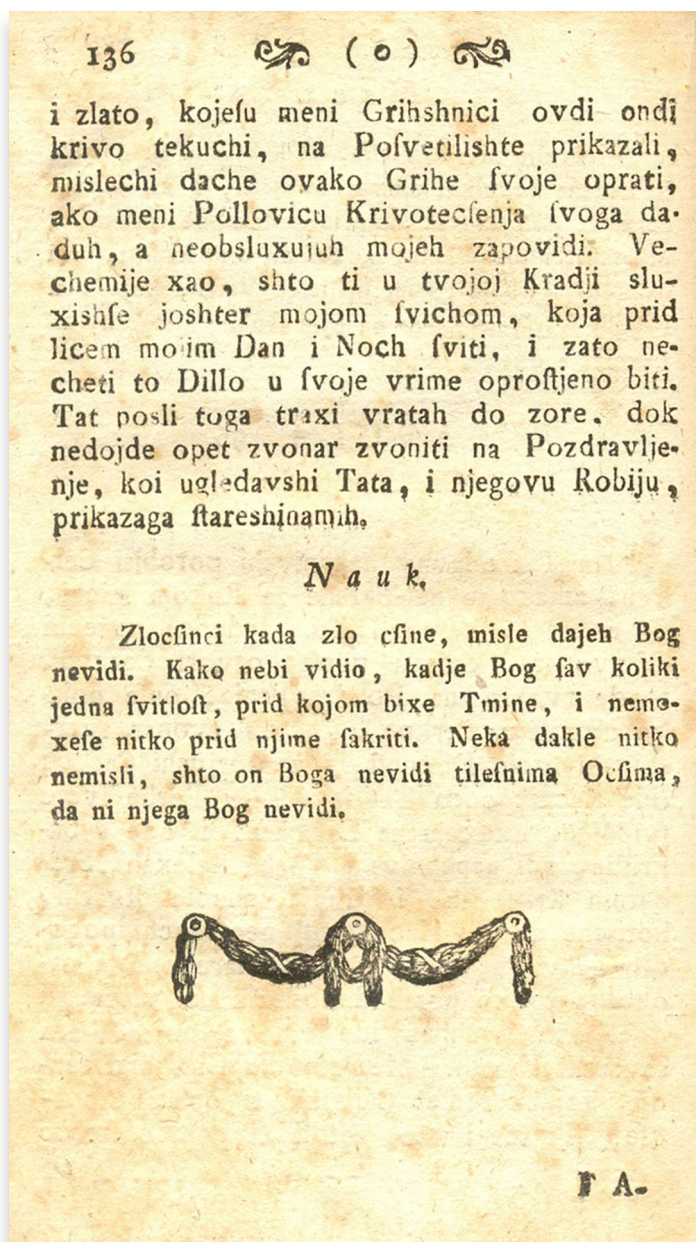
(o)

F A B U L A 95.

Od jednog Seljanina, i jedne Lastavice.

Lastavica ugledavshi gdi Cfovik sije Lan, ide traxiti drugeh Ptice, molechi njuh, da bise skuppile u jedno Misto, i da ona ima veliku stvar njimi kazati, kojase svieh njih doticse, i koja, akoju poslushajuh, svima hafniti, akoliju neposlushajuh, svima nahuditi moxe. Skupivshise sve Ptice u jedno Misto, cekajuh od Lastavice, kakovache to velika stvar biti, kojuche ona njimi napervo donesti. Lastavica zapocse ovako razlagat Govorenje svoje: Jasam, veli, vidila, gdi Cfovik si-

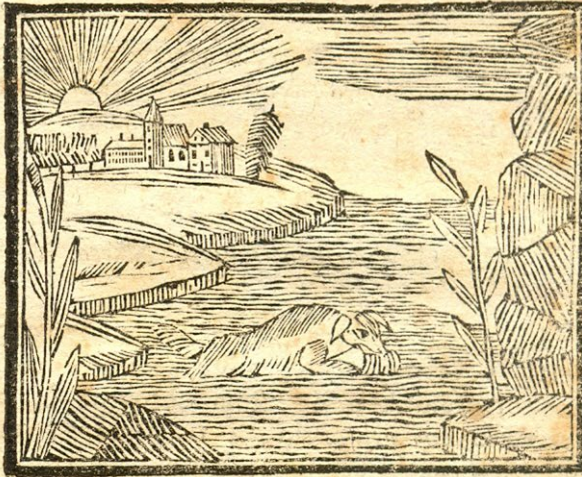

Vinjeta na 136. stranici
Vignette on page 136

(○)

137

F A B U L A 97.

Od jednoga Psa i njegove Sinne.

Jedan Pas ukradavshi Veliki Komad Mela u Melfari, upliva s'njime priko jedne blizu tekuche Rike, da onaj svoj Dobitak ondi u Miru na onoj strani, po iisti moxe. Plivajuchi on, ugleda u Vodi svoju Sinnu, i mislechi daje ono drugi Pas, koji takoier sa svojim Komadom onamo pliva, hotijashe od Lakomosti priuzet, onaj komad od njega Oteti, zato mahshife Gubicom naglo u Vodu,

I 6

alli

(o)

143

N a u k.

Mali Ljudi nisu zato nevaljali, shtofu male-
ni. I zato pravo govori onaj Priricak, Nebijuh
maloga shtoje malen, nego Velikoga jerbo neva-
lja. Cfovik koji zna razlipat ono shtoje drugi
freakao, a nezna ftechi, i po boljshati svoje Ima-
nje, onoje pokvaren Cfovik, i zovefe Cfovik nishto.

F A B U L A 100.

Od Lisice i Jarca.

Lisica i Jarac fajdoshe u Bunar dase napiju
Vode. Ugafivshi Xedju, pobrinushefe kako-
che izichi napolje. Alli sve njiovo Probiranje
biashe zaludu, zato recfe Jarac Lisici: mitmo
obodvoje s'falim, shto nitmo promisljavali
ka-

Basna 100. „Od Lisice i Jarca“ ilustrirana drvorezom i vinjetom, str. 143–144
Fable 100. “Of a Fox and a Goat”, illustrated by a woodcut and a vignette,
pp. 143–144

kakochemo izichi, i nismo poneli sobom Lisice. Jasam to promisljavala, veli Lisica, i mi moxemo drugacise od ovuda izichi, jer tkochenam sada donesti Lisice; Allise ti morash propeti pridnjima Nogamih na Duhar shtog vishje moxesh, Jachu onda skocfiti na tvojah Ramenah, i odonuda nechemi biti daleko izskocfiti napolje. Dok Ja jedan put budem na Vanih, jachu onda lasno pomochi tebi da i ti izajdesh. Jarac poslusa viche Lisice, pakse prope uz Duhar nogamih shtogod vishje moxe. Na njegovah Ramenah uskocfivshi Lisica, izskocfi iz Bunara napolje. Ali, mislo shtobimu morala pomochi da i on izajde, onase pocse njemu rugati govorechi: O Jarce! Jarce! Veliki Magarce, da ti imash toliko Pameti u Glavi, koliko imash Dlakah u Bradi, nebi ti u taj Bunar tnishao, dok nebi prie smislio kakochoresh iz njega izichi.

N a u k.

Shtogod cfinish pametno cfini, i najprije promisli kakovache biti SVERHA.

Vinjeta na zadnjoj stranici
Vignette on the final page